މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުން

بسم اللّه والحمد للّه والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه وبعد:

الملائكة ގެ މާނަ:

އަލްމަލާއިކަތު އަކީ مَلْأَكُ އަކީ مَلَكُ ގެ ޖަމްޢު އެވެ. މީގެ ތެރެއިން އެންމެ މަޝްހޫރީ مَلَكُ އެވެ. މަލާއިކަތުންނަކީ اللهُ ﷻ ގެ ޚަލްޤުތަކުން އެއިލާހު ޢިބާދަތްކުރަންވާ މަޚްލޫޤުންގެ ގޮތުން ޚިދުމަތް ކުރުމުން ތަކެކެވެ. اللهُ ﷻ ވަހީ ކުރައްވާފައިވައެވެ. ﴿ وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ٧٧ ﴾ هود: ٧٧ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: "އަދި ތިމަން އިލާހުގެ ރަސޫލުން (އެބަހީ: މަލާއިކަތުން) ލޫޠު عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގަތުމާ ހިނދު އެމީހުންނާ ގުޅި (އެބަހީ: އެ މަލާއިކަތުންނާ ގުޅި) ދެރަވެ ހިތާމަ ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ހިތްފުޅު ތަދުވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ.މިއީ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ދުވަހެކެވެ.“

އަދިވެސް ވަހީ ކުރައްވާފައިވައެވެ. ﴿ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا ٱلْمُرْسَلُونَ ٣١ ﴾ الذاريات: ٣١ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: "ވިދާޅުވިއެވެ! އޭ ރަސޫލުންނޭވެ! (އެބަހީ: އޭ ފޮނުއްވުނު މަލާއިކަތުންނޭވެ!) ތިޔަ، ތިޔަބައިމީހުން ފޮނުއްވުނީ ކޮން ކަމަކާ ޓަކައެވެ؟“

މިއީ ބަހުގެ އިލްމުވެރިންނާއި ޝަރީޢަތު އިލްމުވެރިންގެ ތެރެއިން ގިނަ އިލްމުވެރިން އެއްބަސްވާ ބަސްފުޅަކީ އިގަންނަވާ ގޮތެވެ.

މަލާއިކަތުންގެ ޙަޤީޤަތް:

القرآن އާއި ސުންނަތުގެ ނައްޞުތަކުން ދަލީލު ލިބިގެންވާގޮތުގައި اللهُ ﷻ މަލާއިކަތުން ޚަލްގު ކުރައްވާފައިވަނީ އެއިލާހަށް އަޅުކަން ކުރުމަށެވެ. އެއީ ޖިންނީންނާއި އިންސީންވެސް އެއިލާހަށް އަޅުކަން ކުރުމަށްޓަކައި ޚަލްގުކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ. މަލާއިކަތުންނަކީ ދިރިހުރި، ޙަޤީޤީ ވުޖޫދުވާ، ވާހަކަ ދައްކާ ބައެކެވެ. އަދި މަލާއިކަތުންގެ ޢަދަދަކީ އިންސީންގެ ޢަދަދާއި ޖިންނީންގެ ޢަދަދާއި ތަފާތު ޢަދަދެކެވެ.

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމަކީ އިސްލާމްދީނުގައި ދެވިގެންވާ މަޤާމު މަލާއިކަތުންނަށް ކާފިރުވުމުގެ ޙުކުމް:

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމަކީ އީމާންކަމުގެ ރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން 2 ވަނަ ރުކުނެވެ. މަލާއިކަތުންނަށް އީމާން ނުވާ މީހާގެ އީމާންކަން ސައްޙަވެގެނެއް ނުވާނެއެވެ.

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވާންޖެހޭ ކަން ބަޔާންކުރައްވައި اللّٰهُ ﷻ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ ۞ لَّيۡسَ ٱلۡبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمۡ قِبَلَ ٱلۡمَشۡرِقِ وَٱلۡمَغۡرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلۡبِرَّ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلۡكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ ﴾ البقرة: ١٧٧ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: " ހެޔޮކަމަކީ (ހަމައެކަނި) އިރުމަތި ފަރާތަށް ނުވަތަ ހުޅަނގު ފަރާތަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ މޫނުތައް ކުރިމަތި ކުރުމެއް ނޫނެވެ. އަސްލު ހެޔޮކަމަކީ، ހެޔޮކަންތެރިޔާ މީހާއީ، اللّٰه އަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށާއި، މަލާއިކަތުންނަށާއި، ފޮތަށް އަދި ނަބިއްޔުންނަށް އީމާންވި މީހާއެވެ."

އަދި މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމަކީ އީމާންކަމުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ކަމެއްކަން ބަޔާން ކުރައްވައި ރަސޫލު اللّٰهُ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿ الْإِيْمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ ﴾ މާނައީ: "އީމާންކަމަކީ ތިބާ اللّٰهُ އަށާއި، އެކަލާނގެ މަލާއިކަތުންނަށާއި، އެކަލާނގެ ފޮތްތަކަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށާއި، ހެޔޮ މިންވަރާ ނުބައި މިންވަރަށް އީމާންވުމެވެ."

މަލާއިކަތުންނަށް ކާފިރު ވުމަކީ މީހާ އިސްލާމްދީނުން ބޭރުވެ ކާފިރުވެގެންދާނޭ ކަމެއް ކަން ބަޔާންކުރައްވައި اللّٰهُ ﷻ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٣٦﴾ النساء: ١٣٦ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: " އަދި اللّٰهُ އަށާއި، އެކަލާނގެ މަލާއިކަތުންނަށާއި، އެކަލާނގެ ފޮތްތަކަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށް ކާފިރުވާ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އޭނާ ދުރުވެގެންވާ މަގުފުރެދުމަކުން މަގުފުރެދިއްޖެ ކަމަށް ވަނީއެވެ."

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުން ބުނާ ބަހުގެ މާނަ:

ޝަރުޢުގައި ނުވަތަ ދީނުގައި އީމާންވުމަކީ އެ އީމާންވާ ކަމެއް ނުވަތަ ފަރާތަކީ ޙަޤީޤަތެއް ނުވަތަ އެފަރާތަކާ ބެހޭ އިލްމު ޔަޤީންކަން ލިބިގެންނެވެ. އެގޮތުން މަލާއިކަތުންނަށް ސައްޙަ ގޮތުގައި އީމާންވުމަކީ އެމަލާއިކަތުންނާއިބެހޭ ޢިލްމާއި ކަންތައްތަކުން އެނގޭނެ ކަންތައްތައް ޔަޤީންކަން އެނގުމާއި ގަބޫލުކުރުމެވެ. ބައެއް

މީހުންވެސް މި ޤަބޫލުކުރި ވަރަށް ބޮޑު ކުށަކަށް އަރައިގަންނަމެވެ. އެބައިމީހުން ދެކޭ ގޮތުގައި މާތްރަސްކަލާނގެ ކޮންބައެއްކަން ދެނެގަތުމަކީ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބެއް ނޫނެވެ. މީގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންނަށް ކީރިތި ޤުރުއާނާއި، ރަސޫލު اللّٰهُ ﷺ ގެ ސުންނަތާއި އިލްމުވެރިންގެ އިޖްމާޢާއި ވެސް ޚިލާފުވެގެންނެވެ. މާތްރަސްކަލާނގެ ނަންނަން އީމާންވުމަކީ ވާޖިބެއް ކަމުގައިވުމުން، އެ މާތްރަސްކަލާނގާ ގުޅޭ އަސްމާއުއްޞިފާތް ކަންތައްތައް އެނގެނީގޮތަށްވުމަކީ ވާޖިބުވެއެވެ.

ދެން، މާތްރަސްކަލާނގަށް އީމާންވުމުގެ ބައިތަކީ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިގެންވެއެވެ.

ފުރަތަމަ: މާތްރަސްކަލާނގެ، އަހަރެމެންގެ ޚާލިޤަކީ ހުރިހާ ކަމުގައިވިޔަސް ވުޖޫދުގައި ހަމައެކަނި ކުރަންވާފަދަ ބައެއްކަން ޤަބޫލުކުރުމެވެ. އަދި މާތްރަސްކަލާނގެ اللّٰهُ سبحانه وتعالى ގެ ޚަލްޤުތަކުންގެ ބޭބޭފުޅުންނާ އެއިޚުރަން އަޅުކަންކުރާ އަޅުކަމުގެތަކާ އަޑުއަހައިގެން ކަމުގައި އިޤްރާރުވުމެވެ.

ދެވަނަ: އެބައިމީހުންނަށް اللّٰهُ سبحانه وتعالى ދެއްވާފައިވާ މަންޒިލާ އަހަރެމެންވެސް އެބައިމީހުންނަށް ދިނުމެވެ. ދެން، މާތްރަސްކަލާނގެ اللّٰهُ ގެ އަޅުންތަކެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ އެހެ ކަންތައްތަކަށް اللّٰهُ އަމުރު ކުރައްވައެވެ. އަދި ތަނާވުލު ޖައްސަވައެވެ. އަދި اللّٰهُ އެބައިމީހުންނަށް ކަރާމާތްތަކަށް ދެއްވި ކަމަކަށް ގެންދި އެބައިމީހުންނަށް ކަރާމާތްކަމެއް ލިބިގެން ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން اللّٰهُ ވަނީ އެ މާތްރަސްކަލާނގެ މަޚްލޫޤާއި ޚަބަރު ދެއްވާފައެވެ. އަދި މާތްރަސްކަލާނގެ ބޭބޭފުޅުންގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ވުރެ މައްޗަށް ވަނީ މަތިވެރި ކުރައްވާފައެވެ. އަދި އެ މާތްރަސްކަލާނގެ އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަކަށްވެސް، އަދި އެހެން ބަޔަކަށްވެސް، އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުވަތަ އެއްވެސް ގެއްލުމެއް اللّٰهُ ގެ އިޛުނަކާއިގެން ފިޔަވާ ދެވޭނޭ ބާރެއް ނުދެއްވައެވެ. ދެން، އެ މާތްރަސްކަލާނގެ އިސްވެ ދެކެވުނު ކަރާމާތް ސިފައެއް ލިބިގެންވާ ބާރެއް ކަމުގައިވުމުން، އެބައިމީހުންނަކީ އަޅުކަމުގެ އެއްވެސް ވައްތަރެއް ހާޞިލު ކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި ނަސޭހަތްތެރިން ދެކޭ ގޮތަށް އެ މާތްރަސްކަލާނގެ ރުބޫބިއްޔަތުގެ ސިފަތަކާ ލިބިގެންވާ ބަރަކާ ކަމުގައިވެސް ދެކިގެން ނުވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންނަކީ اللّٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން އެއިރާގެ ބަރުޒަޚުގައި ހާއްސަ މަޤާމެއް ދިނިގެންވާ މަހްފޫޒުން ތަކެކެވެ.

ތިންވަނަ: އެބައިމީހުންނާ ގުޅޭ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި އައިސްފައިވާ އެންމެހާ ކަންތައްތަކަށް އީމާންވުމެވެ.

ހަތަރުވަނަ: މާތްރަސްކަލާނގެ ތެރެއިން އެބައެއްގެ ނަންތައް اللّٰهُ ޚާއްސަކޮށްދެއްވާފައިވާ އަންގަވައިދެއްވާފައިވާ އެންމެހާ ނަންތަކަށް އީމާންވުމެވެ. ދެން، އެ މާތްރަސްކަލާނގެއްގެ ނަން ޚާއްސަކޮށްދެއްވާފައި ވާނަމަ، އެނަމަކާ އެއްކޮށް އެމާތްރަސްކަލާނގަކަށް އީމާންވުން ވާޖިބު ވެގެން ވެއެވެ. އަދި އެ ބައެއްގެ ނަންތައް ޚާއްސަކޮށްދެއްވާފައި ނުވާ މާތްރަސްކަލާނގެތަކަށް ޢާއްމު އިޖުމާލީ ގޮތަކަށް ޖުމްލަ ގޮތަކަށެވެ.

ފަހެ، މަލާއިކަތުންނަށް ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި އީމާންވުމަކީ މިއީ އެވެ. އަދި މިގޮތުގެ މަތިން އެމަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމަކީ ކޮންމެ މުސްލިމު ފިރިހެނަކާއި ކޮންމެ މުސްލިމު އަންހެނެއްގެ މައްޗަށްވާ فرض عين އެކެވެ.

މަލާއިކަތުން ހެއްދެވީ ކޮއްޗަކުން؟

صحيح مسلم ގައި عائشة ﵂ ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލަނގެ ވިދާޅުވިއެވެ. اللهُ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. ﴿ خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ ﴾ މާނައީ: "މަލާއިކަތުން އުފެއްދެވީ ނޫރުންނެވެ. ޖިންނީން ހެއްދެވީ ދުންނާރާ އަލިފާނުންނެވެ. އަދި އާދަމް އުފެއްދެވީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސިފަކޮށްދެވުނު ފަދައިންނެވެ."

މި ޙަދީޘުން އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތި ގޮތުގައި މަލާއިކަތުން އުފެއްދެވިފައިވަނީ ނޫރުންނެވެ. އަލިފާން އުފެއްދެވުމައި އެއިން ޖިންނީން ހެއްދެވީ ކަމައި، ފަހެ އުފެއްދެވުމައި އެ ފިލުން އިންސާނުން ހެއްދެވީ ކުރެއްވި ފަދައިން އެއިލާހު ނޫރު އުފެއްދެވުމައި އެ ނޫރުން މަލާއިކަތުން ހެއްދެވިއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއިން އެނގޭ މަލާއިކަތުން އުފެއްދެވުނު ނޫރަކީ ވެސް އޭގެ ޖޯހަރުގައި މަޚްލޫޤެއް ކަމެވެ.

މަލާއިކަތުން ހަށިގަނޑު ކުރެއްވުން ޖަވާބު:

ނައްޞުތަކުގެ އަލީގައި ބަޔާންވެފާ ގޮތުގައި اللهُ ﷻ ވަނީ އިންސާނުންނަށްވުރެ ކުރިން މަލާއިކަތުން އުފެއްދެވިފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެމަލާއިކަތުން ހަށިގަނޑު ކުރެއްވުން ސިފަ ޖަވާބު އެނގޭކަށް ނެތެވެ. ވީމާ، އަހަރެމެންގެ މައްސަލަ އޮތީ މި މިންވަރުގެ މައްސަލަ އީމާންވުން، ނައްޞުތަކުގައި ހުރި މިންވަރަކުން ފުދިގެން ދިޔުމެވެ. އަދި މިކަމުގައި އަމިއްލަ ނަފްސަށް ބަހައްޓާ ޤިޔާސްކުރުން ނުވާނެވެ.

މަލާއިކަތުން ހަށިގަނޑުކުރެއްވުމުގެ ހިކުމަތް

ފަހެ، މަލާއިކަތުން ހަށިގަނޑު ކުރެއްވުމުގެ ހިކުމަތާމެދު ދަންނަވަމެވެ! އެހެން މަޚްލޫޤުންނާ އެއްފަދައިން މަލާއިކަތުން ހަށިގަނޑު ކުރެއްވުމުގެ ހިކުމަތެއްވެސް اللهُ ﷻ އަށް އެނގިވޮޑިގެން ކުރެއްވެވެ. މަލާއިކަތުން ތިމާގެ އެކި ވައްތަރުގެ އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންވެއެވެ. އެގޮތުން އަޅުކަމުގެ ތެރޭގައިން އަބަދުވެސް ދޫކޮށްނުލާ ކިޔަމަންވުމެވެ. ތަސްބީހު ކިޔުމާއި، ސަޖިދަ ކުރުމާއި، ރުކޫޢު ކުރުމާއި، މިފަދަ އަޅުކަންތަކުން ނުދޮވެނީ ކުރުމެވެ. އަދި ބައެއް މަލާއިކަތުންނަށް އުޅުމުގެ ބާރުކޮށްދީ اللهُ ﷻ އެބަހައްޓާފައިވާނީ ބައެއް ބޮޑެތި ބާރުތަކުން ޖެހޭގޮތަށެވެ. އަދި ބައެއް ކަންތައްތަކުގައި އެބޭފުޅުން ކިޔަމަންތެރިވެ އަޅުކަންކުރައްވާ ބައެކެވެ.

މަލާއިކަތުންގެ އަދަދަކީ ކިހާވަރެއް؟

ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި އައިސްފައިވާ ނައްޞުތަކުގައި މަލާއިކަތުންނަކީ އެބައެއްގެ އަދަދު الله ﷻ ނޫން އެހެން ފަރާތަކަށް އެނގިގެން ނުވާ ޚަލްޤުތަކެއްކަމަށް ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. އެގޮތުން الله ﷻ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ﴾ المدثر: ٣١ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: "އަދި ތިބާގެ ނަބިއްޔާގެ ވެރި އިލާހުގެ ލަޝްކަރުތަކުގެ އަދަދު އެއިލާހު ނޫން އެހެން ފަރާތަކަށް ނޭނގޭނެއެވެ."

މަލާއިކަތުންގެ ގިނަކަން ބަޔާންވެގެންދާ ރިވާޔަތްތަކުގެ ތެރޭގައި އިސްރާ އާއި މިޢްރާޖުގެ ރިވާޔާ އެކަށިވެސް ފުރިއެވެ. ފަހެ، އުޑުގައި البيت المعمور އާއި ބައްދަލުވުމުން جبريل ﵇ އަށް ނަބިއްޔާ ﷺ ސުވާލު ދެންނެވި ހިނދުގައި جبريل ﵇ ވިދާޅުވި ބަސްފުޅުގެ މާނަގައި ވެއެވެ. "މިއީ البيت المعمور އެވެ. މިތަނުގައި ކޮންމެ ދުވަހަކު 70،000 (ހަތްދިހަ ހާސް) މަލާއިކަތުން ނަމާދު ކުރެއެވެ. ފަހެ، މިތަނުގައި އެއްފަހަރު ނަމާދު ކޮށްފި މަލާއިކަތަކަށް ދެވަނަ ފަހަރަކަށް ޤިޔާމަތް ދުވަހާ ޖެހެންދެން އެފުރުޞަތެއް ނުލިބޭނެއެވެ."

صحيح مسلم ގައިވާ ރިވާޔަތެއްގައި ނަބިއްޔާ ﷺ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ޤިޔާމަތް ދުވަހު ނަރަކަ ގެނެވޭ ހުއްޓެވެ! އެ ނަރަކަޔާގައި 70000 (ހަތްދިހަ ހާސް) ކަމަބު އެޅުވިގެން ވާނެއެވެ. އެއިން ކޮންމެ ކަމަބެއްގައި 70000 (ހަތްދިހަ ހާސް) މަލާއިކަތުން ހިއްޕަވައި އެ ނަރަކަ ދަމާ ގެންނަވައެވެ."

ހަމައެކަނި މި ޙަދީޘުން ވިސްނައިލި ނަމަވެސް، ޤިޔާމަތް ދުވަހު ނަރަކަ ގެނައުމަށް އެކަނިވެސް 4900000000 (4.9 ބިލިއަން) މަލާއިކަތުން ބޭނުންވާކަމުގައިވެއެވެ. ހާދިޘުވަންތަ އިލާހުގެ ކުޅަދުންވަންތަ ކަމާއެވެ! އިލާހުގެ ހުސްބާރިކުވަންތަ ކަމާއެވެ!

އެގޮތުގެ މަތިން އެ މަލާއިކަތުން ހެއްދެވީ ކުރައްވައި، އެ މަލާއިކަތުންގެ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓެވުމާއި، އަދަދު ކުރެއްވުމަކީ އިލާހުގެ ހުސްބާރިކު ވަންތަ ކަމާއެވެ! އިލާހު ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ إِن كُلُّ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِى ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾ ﴾ مريم: ٩٣ – ٩٥ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: "ޙަޤީޤަތުގައިވެސް އިލާހުގެ ޙަޟްރަތަށް އަޅެއްގެ ގޮތުގައި ނާންނާނެ އެކަކުވެސް، އުޑުތަކާއި ބިމުގައި ނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއިލާހު އެބައިމީހުން ހިމަނުއްވައި ފުރިހަމަ އަދަދު ކުރެއްވުމަކާއި އަދަދު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކު، އެއިލާހުގެ ޙަޟްރަތަށް އަންނާނީ އެކަނިއެވެ."

މަލާއިކަތުންގެ ނަންފުޅުތައް:

މަލާއިކަތުންގެ ނަންފުޅުތައް ނައްސުތަކުގައި އައިސްފައިވަނީ 2 ގޮތަކަށެވެ. އެއީ؛ ޢާންމު ނަންތަކާއި، ޚާއްޞަ ނަންތަކެވެ.

މަލާއިކަތުންނަށް އައިސްފައިވާ ޢާންމު ނަންތަކުގެ ތެރޭގައި الرُّسُلُ (ރަސޫލުން) ، السَّفَرَةُ (ސަފީރުން) ، الْجُنُودُ (ލަޝްކަރުތައް) ، الْمَلأُ الْأَعْلَى (އެންމެ މަތިވެރިވެގެންވާ ޖަމާޢަތް) ، الْأَشْهَادُ (ޝާހިދުން) އަދި މިނޫންވެސް ނަންތައް ވާރިދުވެފައިވެއެވެ.

މަލާއިކަތުންނަށް އައިސްފައިވާ ޚާއްޞަ ނަންތަކުގެ ތެރޭގައި ތިރީގައިވާ ނަންތައް ހިމެނެއެވެ.

- جِبْرِيل : މިއީ ވަޙީ ގެ މަލާއިކަތާއެވެ. އަދި الرّوح ، الرّوح الأمين ، އަދި روح القدس އަކީވެސް جِبْرِيل ﷺ އަށް ދެވިގެންވާ ނަންތަކެވެ.
- مِيكَائِيلُ : މިއީ ގަސްގަހާގެހި ފެޅުމާއި، ރިޒްޤު ބެއްސުމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މަލާއިކަތާއެވެ.
- إِسْرَافِيلُ : މިއީ ޞޫރަށް ފުންމުމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މަލާއިކަތާއެވެ.
- مَالِكُ : މިއީ ނަރަކަ ބެލެހެއްޓުމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މަލާއިކަތާއެވެ. އަދި މި މަލާއިކަތާގެ ދަށުން އަޒާބުދިނުމުގެ ގޮތުގައި އެހެން މަލާއިކަތުން ތިއްބަވާފައިވެއެވެ.
- مَلَكُ الْمَوْتُ : މިއީ އަރުވާތަކުގެ މަތި ހިއްޕެވުމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މަލާއިކަތާގެ ސަރަދާރެވެ. ބައެއް މީހުން ބުނާ ގޮތުގައި مَلَكُ الْمَوْتُ ގެ އަސްލު ނަންފުޅަކީ عِزْرَائِيلُ އެވެ. ނަމަވެސް މިއީ ޞައްޙަ ގޮތުގައި ސާބިތުވެފައިވާ ނަމެއް ނޫނެވެ.
- نَكِيرُ އަދި مُنْكَرُ : މިއީ ޤަބުރުގައި އިންސާނާ ކައިރިއަށް ސުވާލުކުރުމަށްޓަކައި އަންނަ 2 މަލާއިކަތުންނެވެ.
- هَارُوتُ އަދި مَارُوتُ : މިއީ މީސްތަކުން އިމްތިޙާނުކުރުމަށްޓަކައި ސިޙުރުގެ ޢިލްމާއިގެން ފޮނުއްވުނު 2 މަލާއިކަތުންނެވެ.

މަލާއިކަތުންގެ ޚަލްޤީ ސިފަތައް:

ނައްސުތަކުން ސާބިތުވާ ގޮތުގައި اللّهُ ﷻ މަލާއިކަތުން ހައްދަވާފައިވަނީ ހިނިގަނޑު ބިޔަ، ބޮޑު ބައެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ޖިސްމުތަކާއި ހިތްތަކާއި ފިޔަގަނޑުވެއެވެ. އެތެރޭގައި ހަތް ހިތްތަކާއި ދެއްވާފައިވާ ހަތަރުފަދަ ފިޔަވަޅު ބަހަރު ނަރަކައިގެ މަލާއިކަތުންގެ ގޮތުގައި ތިއްބަވާފައިވެއެވެ.

أبو داوود ރިވާކުރައްވާފައިވާ ބަސްފުޅަކީ ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. "ޢަރުޝު އުފުއްލަވާ މަލާއިކަތުންގެ ތެރެއިން މަލާއިކަތެއްގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުމަށް ހުއްދަދެއްވިއެވެ. ކަންފަތުގެ ތިމަން

ނަބިއްޔާއަށް ލިބިފައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ މަލާއިކަތާގެ ކަންފަތުގެ ފޫށާއި ކޮނޑާއި ދެމެދުގައި 700 އަހަރުގެ ރާސްތާ ވެއެވެ."

މީގެ އިތުރުން މަލާއިކަތުންނަކީ ވަރަށްބާރުގަދަ ނުވަތަ ބިޔަ ހަކަތައެއް ދޭވި، އޭގެ އެކިގައި އުނދުރި އުޅޭ ބައެއްކަންތައްވެސް ޤުރުއާނާ ސުންނަތުން ސާބިތުވެއެވެ. އަދި އެކި މަލާއިކަތުންނަށް ވަރަށް ދުވެފައިވާ އެކި ޒިންމާތަކެކެވެ. އަދި އެ ވަރަށްތަކަކީ ހުރިހާ ވަގުތުގައި ވަރަށްތަކެއް ކަށަވަރު ކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ކަމަށްވެސް ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ.

މީގެ އިތުރުން، މަލާއިކަތުންނަކީ ކައުމާ ބުއިމަކާ ނުބޭނުންވާ ބައެއް ކަމުގައި ވާ ބައެކެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަކީ ދުވަސްވުމުގެ ސަބަބުން މުސްކުޅިވާ ބައެއް ވެސް ނޫނެވެ. އަދި ކައިވެނިކުރުމާ ދަރިން ލިބުން ވެސް ނޫނެވެ.

މަލާއިކަތުންގެ އިތުރު ސިފަތަކަށް ބަލާއިރު، އެބައިމީހުންނަކީ ވަރަށް ދައްކާ ބައެކެވެ. އަދި ބޮޑަށް ބަރަދުނުކުރުމުގެ ބާރު اللّٰهُ ﷻ ދެއްވާފައިވާ ބައެކެވެ.

މިއްރާޖުގެ މިސްރަކަތުގެ ތެރެއިން ނަބިއްޔާ ﷺ ފެނިވަޑައިގެން މީހާ އެއްވެސް ސިފައަކުން ބޮޑު މަލާއިކަތަކު ދެކެވަޑައިގެނެވެ. އެ މަލާއިކަތުގެ ބަރަކަތް ބިލުކުރަނީ ބަދަލު ފުރިހަމަވެގެން ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިހެން ތަކުރާރަކީ މި އުއްމަތުގައި ދަންނަވާ އެހެން އެއްވެސް މީހަކު ސިފައެއް އޭނާ އެހެން މަލާއިކަތަކު ސިފައިގެ ރޫޙާނީކަން ކުޑަކަމެވެ.

ނަމަވެސް، މަލާއިކަތުން އިންސާނުންގެ ސިފަގައި ވަނިކޮށް ބައްޔާތައް ބަޔާންކޮށްދެނީ ފެނިވަޑައިގެނެވެ. އެގޮތުން މަސްއޫދު ޙަދީޘު ރިވާވެގެން ޖިބްރިލް عليه السلام އިންސާނެއްގެ ސިފައިގައި ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވި އިރު އެތަންގައި އެބައިމީހުން ބައްޔާތައް ދިނެވެ.

ފަހެ، ދުނިޔޭގެ ސުންނަތަކުން ބާކީނުވާ ގޮތުގައި އިންސާނުންނާއި ޖިންނުންނާއި އެހެނިހެން މަލާއިކަތުން ވެސް މަރުވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން اللّٰهُ ﷻ އެބައިމީހުން އަތުން ދުރުކޮށްވާނެއެވެ. އެއިރުވެސް ވަކި ކުރަންވާފައިވެއެވެ. ﴿ كُلُّ مَنۡ عَلَيۡهَا فَانٖ ٢٦ وَيَبۡقَىٰ وَجۡهُ رَبِّكَ ذُو ٱلۡجَلَٰلِ وَٱلۡإِكۡرَامِ ٢٧ ﴾ الرحمن: ٢٦ – ٢٧ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: "އެ ބިންމަތީގައިވާ ހުރިހާ އެއްޗަކީ ފަނާވެދާނޫ އެއްޗެކެވެ. އަދި އިބަ ނަބިއްޔާގެ ވެރި ރައްބުގެ ކަނޑައެޅިކަމުގައި، މާތްވަންތަ ވަޖުހު ދެމިތިބޭނެއެވެ."

މަލާއިކަތުންގެ ޒިންމާތައް

މަލާއިކަތުންގެ ޒިންމާ ބަލަހައްޓާގެ ތެރެއިން އެބައިމީހުންނަށް މާތްވެގެންވާ ކަމާމެދުބޯ ބައެއް ކަމުގައި ވަން ހިމެނެއެވެ. އަދި އެއީ ގެރެވިކަމާ، އިންސާނުންނަށް ބޭރުކަމާ ކަމުގައިވެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ އިންސާނުންނަށް ކަމުގެ ތެރެއިން މުއުމިނުންނަށް ދުޢާ ފުރުސަތުވުން އެދި ދުރާ ކުރުން ހިމެނެއެވެ. އެކަން ބަޔާންކުރައްވައި اللّٰهُ ﷻ ވަހީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ ٱلَّذِينَ يَحۡمِلُونَ ٱلۡعَرۡشَ وَمَنۡ حَوۡلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمۡدِ رَبِّهِمۡ وَيُؤۡمِنُونَ بِهِۦ

وَيَسۡتَغۡفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ رَبَّنَا وَسِعۡتَ كُلَّ شَيۡءٖ رَّحۡمَةٗ وَعِلۡمٗا فَٱغۡفِرۡ لِلَّذِينَ تَابُواْ وَٱتَّبَعُواْ
سَبِيلَكَ وَقِهِمۡ عَذَابَ ٱلۡجَحِيمِ ٧ رَبَّنَا وَأَدۡخِلۡهُمۡ جَنَّٰتِ عَدۡنٍ ٱلَّتِي وَعَدتَّهُمۡ وَمَن صَلَحَ مِنۡ
ءَابَآئِهِمۡ وَأَزۡوَٰجِهِمۡ وَذُرِّيَّٰتِهِمۡۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٨ وَقِهِمُ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ وَمَن
تَقِ ٱلسَّيِّـَٔاتِ يَوۡمَئِذٖ فَقَدۡ رَحِمۡتَهُۥۚ وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ٩ ﴾ غافر: ٧ – ٩ މާނައިގެ
ތަރުޖަމާ: "ޢަރުޝި އުފުލައިގަތް މަލާއިކަތުންނާއި، އަދި އެ ޢަރުޝީގެ ވަށައިގެންވާ މަލާއިކަތުން އެބައިމީހުންގެ ވެރި އިލާހަށް ޙަމްދާ އެކު ތަސްބީހަ ދަންނަވައެވެ. އަދި އެއިލާހަށް އީމާންވެއެވެ. އަދި އީމާންވި މީހުންނަށް ފާފަ ފުއްސެވުމަށްއެދި ދުޢާ ކުރައްވަތެވެ. އަހަރެމެންގެ ވެރި އިލާހުވެ! އިބަ އިލާހުގެ ރަޙްމަތާއި ޢިލްމު ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް ތަނަވަސްވެގެން ވެއެވެ. ވީމާ، ތައުބާވެ، އިބަ އިލާހުގެ މަގަށް ތަބާވި މީހުންނަށް ފާފަ ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި ނަރަކައިގެ ޢަޛާބުން އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރައްވާނދޭވެ! އަހަރެމެންގެ ވެރި އިލާހުވެ! އެބައިމީހުންނަށް އިބަ އިލާހު ވަޢުދު ކުރައްވާފައިވާ ޢަދުނު ސުވަރުގެތަކަށް އެބައިމީހުން ވައްދަވާނދޭވެ! އެބައިމީހުންގެ މައިންބަފައިންނާއި، އެބައިމީހުންގެ އަނބިންނާއި، އެބައިމީހުންގެ ދަރިންކޮޅު ޞާލިޙުވި މީހުންނާ އެކުގައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ އިލާހީ ޢަޒީޒުވަންތަ ޙަކީމުވަންތަ އިލާހެވެ. އަދި ނުބައިކަންތަކުން އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރައްވާނދޭވެ! އަދި އިބަ އިލާހު އެދުވަހުން، ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްކުރައްވާ މީހާ އިބަ އިލާހު ރަޙުމަތް ލެއްވި މީހެއްކަން ކަށަވަރެވެ. ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބު ލިބުމަކީ ހަމަ އެއީއެވެ!"

އެބައިމީހުންގެ މަސައްކަތަކީ ރެއާއި ދުވާލު ހުރިހާ ވަގުތެއްގައި ފަސްނުޖެހި، ކަނޑައެޅިގެން ތަސްބީހަ ކިޔުމެވެ. ﷲ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَمَنۡ عِندَهُۥ لَا
يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسۡتَحۡسِرُونَ ١٩ ﴾ الأنبياء: ١٩ މާނައިގެ ތަރުޖަމާ: "އަދި އުޑުތަކާއި، ބިމުގައިވާ ބަޔަކު މިލްކުވެވޮޑިގެންވަނީ އެއިލާހަށެވެ. އެއިލާހުގެ ޙަޟްރަތުގައިވާ މަލާއިކަތުން، އެއިލާހަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ބޮޑާވެ ކިބުރުވެރިއެއް ނުވާނެތެވެ. އަދި ވަރުބަލިވެގެންވެސް ފަސްނުޖެހޭނެތެވެ."

މިގެ އިތުރުން މަލާއިކަތުންނަކީ ގަދަފަދަކަމުގެ ސިފަވެސް ލިބިފައިވާ ބައެކެވެ.

މަލާއިކަތުން ކުރަންވާ އަޅުކަންތައްތައް:

މަލާއިކަތުން ﷲ އަށް އަދާކުރާ އަޅުކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އެންމެ ނަންގަނެވުން ފަދައިން ދިޔަކު ކުރުމާއި، ތަސްބީހަ ކިޔުމާއި ދުޢާ ކުރުން ހިމެނެއެވެ. އެގޮތުން، ޖިބްރީލް ޢަލައިހިއްސަލާމް ފަދަ ގޮތުގައި މަލާއިކަތުން އަންނަނިވި ކަންތައްތަކުގައި ﷲ އަށް ދުޢާ ކުރަނެވެ.

- ޢިލްމު އުނގެނުމަށް ދަރިވަރަކާއި އެ ޢިލްމު އުނގަންނައިދޭ މުދައްރިސަކަށް ހެޔޮ ދުޢާ ކުރުމުގައި މަލާއިކަތުން ވެއެވެ.
- ނަމާދުގެ އިންތިޒާރުގައި ހުންނަ މީހާއަކާއި، ނަމާދު ނިމުމަށްފަހު އޭނާ އިށީނަ ތަނުގައި ތިބި އިންނަހާ ހިނދަކު އޭނާއަށް ފާފަ ފުއްސަވައި ރަޙްމަތް ލެއްވުމަށް އެދި މަލާއިކަތުން ދުޢާ ކުރުމުގައި ތިބި ތިއްބަވާނެއެވެ.
- ނަމާދުގެ އެންމެ ކުރީ ސަފުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ޞަލަވާތް ލެއްވުމުގައި އެ މަލާއިކަތުން ވެއެވެ.
- ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ކިޔަވައިދީ މީހެއްގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތް ލެއްވުމުގައި އެ މަލާއިކަތުން ވެއެވެ.
- އެމީހެއްގެ ދުޢާ ﷲ ﷻ ގެ މަގުގައި ޚަރަދު ކުރާ މީހާގެ މުދާ އިތުރު ކުރެއްވުން އެދި އެ މަލާއިކަތުން ދުޢާ ކުރައްވައެވެ.

މީގެ އިތުރުންވެސް އެތައް ދުޢާއާއި އަޅުކަމެއް މަލާއިކަތުން ކުރައްވާކަން ނަޞްޞުތަކުން ސާބިތުވެފައިވެއެވެ.

މަލާއިކަތުން ކުރައްވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ބައެއް:

މަލާއިކަތުންނާ ޙަވާލުކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ހިމެނެއެވެ.

- ޢަރުޝި އުފުއްލެވުން. އެގޮތުން ޤިޔާމަތް ދުވަހުގައި ﷲ ﷻ ގެ ޢަރުޝު އުފުއްލަވާނީ 8 މަލާއިކަތުން ވާނޭކަން ޤުރުއާނުގައި ވަނީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.
- ސުވަރުގެ ބެލެހެއްޓުމުގައިވާ މަލާއިކަތުން.
- ނަރަކަ ބެލެހެއްޓުމުގައިވާ މަލާއިކަތުން.
- ވިލާތަކާއި ވާރޭގެ ކަންތައްތަކާ ޙަވާލުކުރެވިގެންވާ މަލާއިކަތުން.
- ޞޫރަބަދު ފުމެލާ މަލާއިކަތާ.
- ރޫޙު ނެގުމާ ޙަވާލުކުރެވިގެންވާ މަލާއިކަތާ.
- މައްކާ އާއި މަދީނާ ގެ ވަށައިގެން އެ 2 ބިން ދައްޖާލުގެ ފިތުނައިން ރައްކާތެރި ކުރެއްވުމަށްޓަކައިވާ މަލާއިކަތުން.
- މީސްތަކުން ކުރާ ޢަމަލުތައް ލިޔުއްވާ މަލާއިކަތުން.
- އާދަމުގެ ދަރިން ރައްކާތެރި ކުރުމުގައިވާ މަލާއިކަތުން.
- ރަޙިމުގައިވާ ފެންޏެގެ ކަންތައްތަކާ ތަދުބީރު ލިޔުއްވާ މަލާއިކަތުން.
- އިންސާނުން މަރުވާ ހިނދު އެބައިމީހުންގެ ރޫޙު ހިފުއްވާ މަލާއިކަތުން.

އަދި މިނޫންވެސް އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް މަލާއިކަތުންނާ ޙަވާލުކުރެވިގެން ވެއެވެ.

އާދަމުގެ ދަރިން މަލާއިކަތުންނަށް އަދާކުރަންޖެހޭ ޙައްޤުތައް:

1. އެ މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުން.
2. އެ މަލާއިކަތުން ދެކެ ލޯބި ވުމާއި، މަތިވެރިކުރުމާއި، އެމަލާއިކަތުންގެ މާތްކަން ޤީމަތު ކުރުން.
3. އެ މަލާއިކަތުންނަށް އެއްޗެހި ނުޒޫވުމާއި މަލާމާތް ނުކުރުން.
4. އެ މަލާއިކަތުން ނުރުހުންތެރިވެވަޑައިގެން ދުރަށް ވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދަ ކަންތައްތައް ނުކުރުން.

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމުގެ ފައިދާ:

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމުގެ ސަބަބުން އަންނަނިވި ފައިދާތައް ހާސިލުވެއެވެ.

- އީމާންކަން ފުރިހަމަ ވެގެން ދެއެވެ.
- އުލޫހިއްޔަތާއި، ރުބޫބިއްޔަތާއި، އަސްމާއު ވަސްސިފާތުގައި اللهُ ﷻ މަތިވެރި ކުރެވެއެވެ.
- މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމުގެ ސަބަބުން ކައުނުގައި ޚަރްވާޖައިވާ ގިނަ ސިއްރުތަކާއި ވިސްނި ޙާލު ސަބަބުން ދުއްވިން އަވަގެ އީމާންތެރިކަން އިތުރުވެގެން ދެއެވެ.
- ހިތްހަމަޖެހުމާއި އަމާންކަން ލިބިގެން ދެއެވެ.
- މާތްވެގެންވާ ތަންތަނާއި، ހެޔޮ ޢަމަލުތަކަށް ދެކޭ އިންސާނާ ލޯބި ވާނެއެވެ.
- އެމަލާއިކަތުން ނުރުހުންތެރިވެވަޑައިގަންނަވާ ކަންތައްތަކާއި ދުރުވެތިބުމަށް އިންސާނާވެސް ނަފްރަތު ކުރާނެއެވެ.
- އެ މަލާއިކަތުންނަށް އިޙްތިރާމު ވުމުގެ ސަބަބުން ބަރަކަތްތައް އިސްލާހު ވެގެން ދާނެއެވެ.
- އިންސާނުންގެ ކަންތައްތައް ތަދުރީބު ކުރަންވައި ހިނގުވުމުގައި މަލާއިކަތުން ފަދަ މަޚްލޫޤުން ތަކެއް ޚަލްޤުކުރެއްވުން، މި މަތިވެރި ނިޢުމަތުގެ މައްޗަށް اللهُ ﷻ އަށް ޝުކުރު އަދާކުރަންވާނެއެވެ.

އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމުގައި ދަންނަންވީ މުހިންމު ބައެއް ކަންތައްތަކެވެ. މި މަޢުލޫމާތުތައް އެއްކުރުމުގައި ތަރުޖަމާކުރުމުގައި ބަލާފައިވަނީ الشّيخ محمّد بن عبد الوهّاب العقيل رحمه الله ލިޔުއްވާފައިވާ معتقد فرق المسلمين و اليهود والنصارى والفلاسفة والوثنيّين في الملائكة المقرّبين މި ފޮތުންނެވެ.

ربّنا تقبّل منّا إنّك أنت السّميع العليم ، وصلّى اللّه وسلّم على نبيّنا محمّد وآله وصحبه أجمعين ، والحمد لله ربّ العالمين